

Youth Perspectives on Intergenerational Solidarity in Families

Genç Nesil Bakışıyla Ailelerde Nesiller Arası Dayanışma

Serhat Öztürk*, Oya Hazer¹

ABSTRACT

Objectives: This study aims to determine intergenerational solidarity in families, and examine the scores and relations of the dimensions of intergenerational solidarity (Normative solidarity, Affectual solidarity, Associational solidarity, Consensual solidarity, Functional solidarity, Structural solidarity). **Method:** A sample of 1006 young people age between 15-29 from the socio-economic levels participated in the study, and their intergenerational solidarity were determined by the theory Bengtson's Intergenerational solidarity. **Results:** It was found that there are some statistically significant relationships between normative solidarity and consensual solidarity, age, functional solidarity, education level of parents/grandparents, number of siblings and gender. **Conclusion:** Intergenerational solidarity was found over middle levels. Accordingly, intergenerational solidarity in families has to be maintained and strengthened by all the units like government and non-governmental organizations with projects and programmes.

Key words: Intergenerational solidarity, family support, care

ÖZET

Amaç: Bu araştırmada, ailelerde nesiller arası dayanışma boyutlarını (normatif dayanışma, duygusal dayanışma, ilişkisel dayanışma, işlevsel dayanışma, uzlaşımsal dayanışma ve yapısal dayanışma) ve bu boyutlar arasındaki ilişkinin incelenmesi ile aile yaşantısını güçlendirme, nesiller arası beklentilerin anlaşılması ve nesiller arasındaki sorunlara çözüm yolları bulunması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Ankara'nın üç farklı sosyo-demografik bölgesinde, farklı yaş gruplarındaki (15-29 yaş) 990 gence, nesiller arası dayanışmaya ilişkin sorular yöneltilmiş ve katılımcılar bu soruları annelerinden, babalarından, büyük annelerinden ya da büyük babalarından bir tanesini dikkate alarak cevaplamışlardır. **Bulgular:** Araştırmanın sonucunda, nesiller arası normatif dayanışma ile duygusal dayanışma, işlevsel dayanışma (ebeveyn/büyük ebeveyne yardımda bulunma), yapısal dayanışma (ailenin genişliği), ilişkisel dayanışma ve uzlaşımsal dayanışma ile pozitif yönde ilişki bulunmuştur. **Sonuç:** Araştırmada, gençlerin aileleri ile birliktelik ve bütünlüklerinin hala sürdürüldüğü, dolayısıyla dayanışma düzeylerinin orta seviyeler ve üstünde olduğu görülmüştür. Nesiller arası dayanışmanın kuvvetlendirilmesi ve sürdürülmesi doğrultusunda, bütün bu paydaşların ortak çalışmalarıyla bölgesel, toplumsal bazda programlar ve projeler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Ailelerde nesiller arası dayanışma, aile desteği, bakım

Received / Geliş tarihi: 10.10.2016, Accepted / Kabul tarihi: 02.11.2016

¹Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü

*Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Serhat Öztürk, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 3. Kat, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü 06800 Beytepe/Ankara –TÜRKİYE, E-mail: sozturk@hacettepe.edu.tr

Öztürk S, Hazer O. Genç nesil bakışıyla ailelerde nesiller arası dayanışma. TJFMPC, 2016;10(4): 222-232. DOI: 10.21763/tjfm.271095

GİRİŞ

Aile, bireyler arasındaki ilişkilerin gelişmesini ve sürdürülmesini sağlayan kurumlardan biridir. Aynı zamanda aile, üyeleri açısından ekonomik, sosyal ve psikolojik nitelikli bir dayanışma sistemidir.¹ Günümüzde değişen aile yapısı ve hayat tarzı, nesillerin birbirleriyle ilişki, iletişim, rol ve beklentilerinde değişimlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sanayileşme devrimleriyle birlikte, ailenin yapısında meydana gelen bu değişimler, ebeveynlerin/büyük ebeveynlerin, çocuklarından/torunlarından, ayrı yerlerde yaşamaya başlamasına ve parçalanmış ailelerin sayısında artışlar meydana gelmesine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra, ailelerde çalışan kadınların artması ve boşanma oranlarındaki yükseliş özellikle büyük ebeveynlerin torunlarına verdikleri bakım ve maddi yardımlar gibi desteklerin, gün geçtikçe artması durumunu ortaya çıkarmıştır.^{2,3}

Ailelerde, nesillerin birbirinden uzaklaşmaları sonucu, yetişkinler bir taraftan iş hayatının getirdiği zorluklar, diğer taraftan anne ve babalarına yardımcı olma ve çocuklarını yetiştirme konusunda problemlerle karşılaşmışlardır. Bu gelişmeler, gençlerin yetişkinlerden ayrı ortamlarda daha fazla zaman geçirmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte, nesillerin birbiriyle iletişiminin süre ve miktarında azalmalar meydana gelmiştir.⁴

Aile bağlarına ilişkin bu değişimlerle birlikte, son zamanlarda aile konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında, ailelerde nesiller arası dayanışmanın önemi üzerinde durulduğu görülmektedir.^{5,6,7,8,9,10,11,12}

Makro anlamda nesiller arası dayanışma; toplumlar bazında genç ve yaşlı nesiller arasında karşılıklı oluşturulabilecek dayanışma ilişkilerini ifade etmektedir. Alanyazında ise çoğunlukla nesiller arası dayanışmanın, mikro anlamda yani aileler bağlamında incelendiği görülmektedir.^{13,14,15,16} Bir başka deyişle çocuklar, torunlar, ebeveynler ve büyük ebeveynler arasındaki dayanışma ve karşılıklı destek ilişkileri ifade edilmektedir.¹⁷

Yapılan bazı çalışmalarda, gencin refahı üzerinde, gencin ebeveyne/büyük ebeveyne karşı duyduğu bağlılık, yakınlık ve olumlu tutumların önemli etkisinin olduğu belirlenirken, yine ebeveyne/büyük ebeveyne karşı duyulan yakınlık ve bağlılığın gençler ve daha yaşlı nesiller arasındaki anlaşmazlıkların azaltılmasında çok önemli bir faktör olduğu görülmektedir.^{2,18,19} Nitekim bu anlaşmazlıkların anlaşılması ve çözümlenmesi doğrultusunda, son zamanlarda en çok araştırılan alanlardan biri de ailelerde nesiller arası ilişkiler olmuştur.⁹ Özellikle yaşlı aile bireylerin bakımı konusunda ortaya çıkan endişeler,

nesiller arası dayanışmanın bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu endişelerden birisi, büyük ebeveynlerin özellikle 85 yaş üstünün, sayısı ve oranındaki artış ve bu yaşlıların sonraki yıllarda yaşlı bakımına ihtiyaç duyduklarında nasıl ve kimlerden ^{20,21,22,23,7,24} tarafından bakılacağı endişesi., Bu endişe, iş gücüne katılan kadınların artması ile birlikte, büyük ebeveynlerin bakımını sağlama konusunda, üzerinde toplumdan en çok beklenti olan kadın akrabaların desteğinin azalmasıyla daha da artmaktadır.^{25,7}

Çocuk bakımı konusunda ise, nesiller arası ilişkilerde büyük ebeveynlerin üstlendiği roller yadsınmaz. Nitekim, Türk toplumunun kültürel yapısında, torun sevgisinin ayrı bir yeri söz konusudur ve büyük/ebeveynler için torun sahibi olmak çok özel bir durumdur. Annenin de, babanın da iş hayatında yer aldığı günümüz toplumunda çocuk, okul öncesi eğitim çağına gelmemişse, anne ve babasının çalıştığı zamanlarda bir bakıcı, ya da bir aile ferdinin gözetiminde geçirmektedir. Bu nedenle, büyük ebeveynlerin çocuğun bakımı ve gelişiminde çok büyük katkıları olduğu görülmektedir.²⁶

Ülkemizde, büyük şehirlerde büyük ebeveynler ile beraber yaşamak gittikçe zorlaşsa da, birçok şehirde özellikle de kırsal alanda hala büyük bir aile gibi yaşama geleneği devam etmektedir. Özellikle kadının çalışma hayatına girmesiyle, torunların büyük ebeveynlerin yanına bırakılması, ebeveynlerin çalıştığı saatlerde bakım vazifesini büyük ebeveynlerin üstlenmesi farklı kuşakların bir arada yaşamasını gerektirebilmektedir.⁴

Diğer taraftan yaşlılık döneminde, yaşlı ebeveyn/büyük ebeveyn ile ilgilenme, ailenin sorumluluğu olarak kabul edilmektedir. Geleneksel olarak, özellikle yetişkin çocuklar bu rolü üstlenmekte ve yaşlı nesillere yaşlılıkta en önemli yardım, bakım ve sosyal iletişim kaynağı olmaktadırlar.²⁷

Böylece yaşlı ebeveyn/büyük ebeveyn ve yetişkin çocukların karşılıklı yardım, bakım ve destek ilişkilerini paylaşılması gereken sorumluluklar olarak görmeleri, yeni rollere ilişkin davranışlar geliştirmeleri, tüm aile bireyleri arasında olumlu ilişkiler kurulmasını sağlayabilir.

Ailede, torunların dünyaya gelmesi, bir ailede üç nesil için de büyük önem taşıyan bir olaydır. Ebeveyn olan yetişkin çocuklar; pek çok konuda başvurabilecekleri, yardım alabilecekleri kendi ebeveynlerinin kıymetini daha çok anlayarak, onlara yakınlaşır ve güven duyarlar.²⁸ Çocukların günlük hayatta ebeveynleri ile yaşadıkları sürtüşmeler, otorite-üstünlük mücadeleleri, büyük ebeveyn ile torunları arasında daha az yaşanmaktadır. Büyük ebeveynlerin torunları ile daha iyi iletişim kurdukları, çocuklarla anne babalar arasındaki ilişkilerde görülen gerilim ve çatışmaları

yatıştırıcı, azaltıcı, arabulucu rolü oynayabildikleri bilinmektedir.²⁹ Büyük ebeveynler, çoğunlukla torunlarının eğitimi ve bakımında, torunlarının yaşamlarının birçok önemli döneminde hem maddi olarak hem de emek ve zaman harcayarak önemli katkıda bulunurlar.³⁰

Özellikle, aynı evde yaşayan nesillerin etkileşimi, bu bağlamda giderek önem kazanmaktadır. Farklı nesiller bir arada yaşadığında, karşılıklı destek ve işbirliği sözü konusu olacaktır. Ebeveynler/büyük ebeveynler, çocuklarının/torunlarının ailelerine birçok yolla katkıda bulunurken (maddi, eğitim, ev işleri ve çocuk bakımı vb.) çocuklar/torunlar da bakıma ihtiyaç duyan ebeveyne/büyük ebeveyne destek vermektedirler.³¹

Dünya’da ve ülkemizde görüşme türlerinde ve sıklıklarında meydana gelen değişimlere rağmen, ebeveynlerin/büyük ebeveynlerin bakıma ihtiyaç duyduklarında, sağlanması gereken uzun dönem bakımı konusunda sağlanan desteğin %70 ile %80 arasında çocuklarından geldiği görülmektedir.⁶ Stoller’a (1983) göre, ebeveynlere/büyük ebeveynlere verilen bu bakım ve destek; aile bağlarının gücünü, bakıma ihtiyaç duyan ebeveynlerin/büyük ebeveynlerin bakımında aile üyelerinin önemini ve bakıma ihtiyaç duyan ebeveynlerin/büyük ebeveynlerin, devlet tarafından sağlanan bakım desteğine ilişkin tutumlarını belirlemede kilit rol oynamaktadır.⁷

Ailelerde, nesiller arası dayanışmayı birçok boyutlarıyla ele alan bu konunun anlaşılmasında, önemli çalışmalar yapan Bengtson ve Roberts (1991) tarafından geliştirilen ve altı boyutta ele alınan kuşaklararası dayanışma modelindeki boyutlar; yapısal, duygusal, ilişkisel, uzlaşım, işlevsel ve normatif dayanışma olarak sıralanmaktadır.¹³ Kuşaklararası dayanışmayı açıklamaya yönelik, en kapsamlı modellerden biri olan bu modeldeki boyutların tanımları ve ilgili dayanışmaya ilişkin örnekler şu şekilde özetlenebilir:

-Yapısal Dayanışma; aile bireylerinin sayısına, çeşitlerine ve coğrafi yakınlık derecesine göre ortaya çıkan yapısal durumlar, aile üyelerinin yerleşim yakınlığı, aile üyelerinin sayısı, aile üyelerinin sağlığı gibi değişkenlerle ifade edilir.

-İlişkisel Dayanışma; aile bireylerinin içinde bulunduğu, her tür etkinlikteki etkileşim kalıpları ve sıklığı olarak tanımlanır. Kuşaklararası etkileşim sıklığı (yüz-yüze, telefonda, mektupla gibi), ortak aktivitelerin türleri (boş zamanlar, özel anlar gibi) gibi değişkenlerdir.

-İşlevsel Dayanışma; destek olma ve kaynak paylaşımının derecesi, karşılıklı destek olma ilişkilerinin (finansal, fiziksel, duygusal) derecesi,

kuşaklararası kaynak paylaşımının karşılıklılığının derecesi gibi değişkenlerle ifade edilir.

-Duygusal Dayanışma; aile bireylerine karşı duyulan olumlu duyguların türü ve derecesi ile bu duyguların karşılıklılığı; aile üyelerine duyulan ilgi, sıcaklık, yakınlık, anlayış, güven, saygı gibi duyguların derecesi, aile üyelerine karşı duyulan olumlu duyguların karşılıklılığına dair inancın derecesi olarak tanımlanır.

-Uzlaşım Dayanışma; aile üyeleri ile değerler, tutumlar ve inançlar konusunda duyulan uzlaşım derecesi; belirli değerler, tutumlar ve inançlar konusunda ailede bireysel yönelimlerin uyumluluğu, değerler, tutumlar ve inançlar konusunda aile üyeleri ile benzer yönelimlere sahip olduğuna duyulan inancın derecesi olarak tanımlanır.

-Normatif Dayanışma; ise aile içinde üstlenilen role bağlılık ve yükümlülükleri yerine getirme derecesi, aileye ve kuşaklararası rollere verilen önem, evlat olarak yükümlülüklerle duyulan bağlılığın derecesi olarak tanımlanmaktadır.¹³

Ailelerde, nesiller arası dayanışmaya ilişkin yapılan çalışmaların artması ve bu konuya olan ilginin yoğunlaşması aile yaşantısını güçlendirme, ebeveynler/büyük ebeveynler ve çocukların/torunların karşılıklı olarak birbirlerinin beklentilerini anlama ve sorunlarına çözüm yolları bulmayı kolaylaştırma açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda, ülkemizde ve dünyada nesiller arasında karşılıklı bakım gibi diğer desteklere yönelik çalışmaların artması ve politikalar oluşturulması toplumun refahı açısından çok önemlidir. Bu aşamada, sosyal sağlık kavramına değinmek yerinde olacaktır; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sosyal sağlık kavramını; kişinin bedensel ve ruhsal sağlığı üzerinde etki yapabilecek ve aynı zamanda, kendi bünye ve toplumsal çevresinden kaynaklanarak gelişen koşulların oluşturduğu, sosyal yaşantı alanındaki iyilik ve esenlik hali olarak tanımlamaktadır.³² Hem genç nesillerin, hem de yaşlı nesillerin sosyal açıdan sağlıklı bir yaşam sürdürmeleri ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, dolayısıyla aile yapılarının güçlendirilmesi nesiller arasındaki dayanışmanın artırılması ve sürdürülmesi ile sağlanabilecektir. Bu doğrultuda bir adım atmak üzere, bu araştırma ile ailelerde nesiller arası dayanışmanın bütün boyutlarıyla incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Çalışmada, farklı yaş gruplarındaki (15-29 yaş) 990 gence nesiller arası dayanışmaya ilişkin sorular yöneltilmiş ve katılımcılar bu soruları annelerinden, babalarından, büyük annelerinden ya da büyük babalarından bir tanesini dikkate alarak cevaplamışlardır.³³

Araştırmanın evrenini, Ankara'da ikamet eden ve sosyo-ekonomik düzeyleri farklılık gösteren bireyler oluşturmaktadır. Bu seçim aşamasında; Ankara ilinin ilçelerinin, sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılım bilgilerine ulaşmak için, Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK, 2016) alınan verilerden yararlanılmıştır.³³ Bu listedeki 15-29 yaş arası birey sayısı 528.310'dur. Bütün yaş gruplarının dahil olduğu toplam nüfus ise 2.176.099'dur. Örneklem sayısı, her bölgedeki TÜİK (2016) tarafından belirlenen yaş gruplarının nüfusa göre dağılımı dikkate alınarak (990 genç) belirlenmiştir. Ankara ilindeki 25 ilçe, üç sosyo-ekonomik düzeye göre gruplandırılmış ve bu gruplandırma sonrasında yapılan basit rastgele örnekleme yöntemi arasından 'Çankaya' ilçesi yüksek sosyo-ekonomik düzey (YSED), 'Keçiören' ilçesi orta sosyo-ekonomik düzey (OSED) ve 'Altındağ' ilçesi düşük sosyo-ekonomik düzey (DSED) olarak seçilmiştir. Bu ilçelerden, araştırma kapsamına alınacak bireylerin seçilmesinde ise, her bölgedeki TÜİK (2016) tarafından belirlenen yaş gruplarının nüfusa göre dağılımı dikkate alınarak sayılar belirlenmiştir.³³ Araştırmada, nüfustaki farklı bölümlerin yeterince temsil edilmesini sağlamak³⁴ amacıyla örneklem seçiminde, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemlerinden ele alınan örneğin, tabakalar arasında paylaştırılmasının en basit ve sık kullanılan yolu olan "orantılı paylaşım" (oransal tabakalı örnekleme) yöntemi kullanılmıştır.³⁵ 15-19 yaş aralığında olanların 131'inin Keçiören, 114'ünün Çankaya ve 56'sı Altındağ'da; 20-24 yaş aralığında olanların ise 163'ünün Çankaya, 128'inin Keçiören, 55'inin Altındağ'da; son olarak da 25-29 yaş grubunda yer alanların ise 146'sının Keçiören, 141'inin Çankaya ve 56'sı Altındağ'da ikamet etmektedir. Belirlenen bu ilçelere ve yaş gruplarına göre kartopu örnekleme yöntemi ile araştırma katılımcılarına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, katılımcıların ailelerde nesiller arası dayanışma boyutlarını belirlemeye ilişkin soru ve ölçekler ile sosyo-demografik özelliklerini belirleyici bir soru formu kullanılmıştır. Çalışmada, genel sorular hariç 23 soru sorulmuştur. Bu soru formları ve ölçekler şu şekilde sıralanabilir:

Ailelerde Nesiller Arası Yapısal Dayanışma

Ailelerde nesiller arası yapısal dayanışma; ailede yaşayan kişi sayısı, ebeveyn/büyük ebeveynle olan coğrafi uzaklık, ebeveynin/büyük ebeveynin genel sağlık durumu ve katılımcının genel sağlık durumu gibi sorularla ölçülmektedir.^{38,9} Ailede yaşayan kişi sayısı ailenin genişliğini ifade etmektedir. Coğrafi uzaklık; (0) aynı evde, (1) aynı sokakta/aynı semtte, (2) aynı semtte vasıta ile ulaşılabilir, (3)

aynı şehirde vasıta ile ulaşılabilir, (4) farklı şehir veya memlekette olmak üzere, 0 ile 4 aralığında kodlanmıştır. Sonrasında bu ifadeler ters kodlanarak puanlanmıştır. Katılımlardan alınan puan yükseldikçe, coğrafi uzaklık azalmaktadır. Ebeveynin/Büyük ebeveynin sağlık durumunu ve katılımcının sağlık durumunu belirlemek için; (0) kötü ile (3) mükemmel aralığında olmak üzere verilen cevaplar 0 ile 3 aralığında kodlanmıştır. Katılımcıların aldıkları puan yükseldikçe, sağlık durumu iyileşmektedir.

Ailelerde Nesiller Arası İlişkisel Dayanışma

Ailelerde, nesiller arası ilişkisel dayanışmayı belirlemek amacıyla, katılımcıların ebeveynleri/büyük ebeveynleri ile görüşme sıklıklarının ele alındığı, Mangen ve Miller'in (1988) kullandığı 4 soru kullanılmıştır.³⁹ Bu sorulardan ilki, 'ebeveyniniz/büyük ebeveyniniz ile telefonla ne sıklıkta görüşüyorsunuz?' sorusudur. Diğer sorular ise katılımcıların ebeveynlerini/büyük ebeveynlerini, ziyaret etme sıklıklarını, aile toplantıları, özel günler (doğum, ölüm, yaş günü, mezuniyet vb.) ya da bayramlarda yapılan görüşme sıklıklarını, katılımcı için önemli konularda yapılan görüşme sıklıklarını belirlemeye yöneliktir. Bu sorulara; (0) günde en az bir kere ile 6) yılda bir kere ya da daha az şeklinde verilen cevaplar, 0 ile 6 aralığında kodlanmıştır. Bu kodlamalar daha sonra ters kodlanarak, toplam puan hesaplanmıştır. Sorulan 4 sorudan, 0-24 arasında bir puan elde edilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe, ailelerdeki nesiller arası ilişkisel dayanışmanın da yükseldiği görülmektedir.

Ailelerde Nesiller Arası İşlevsel Dayanışma

Ailelerde, nesiller arası işlevsel dayanışmayı belirlemeye yönelik sorular Netzer'in (1994) Lee'den (1994) uyarladığı biçimiyle kullanılmıştır.^{9,40} Belirlenen her bir 6 faaliyet/konu ilişkin son 6 ayda katılımcının, ebeveyn/büyük ebeveyn yardım etme durumu ile katılımcının ebeveyninden/büyük ebeveyninden yardım alma durumu incelenmiştir. Belirlenen bu 6 faaliyetlerde/konularda; bir karar için öneri, finansal yardım (karşılıksız ya da borç olarak), para dışındaki hediyeler, ev işlerinde yardım (tamir, eşya taşıma, yemek yapma, temizlik yapma vb.), ulaşım ile ilgili destek, bebek ya da çocuk bakıcılığı yardımı yardım alma ve yardım verme durumları ayrı ayrı puanlanıp, analiz edilmiştir. Katılımcıların ebeveynlerinden/büyük ebeveynlerinden **yardım aldıkları** her faaliyette/konuda 'evet' diyenler 1 puan, 'hayır' diyenler 0 puan almış ve bu puanlar toplanmıştır. 6 faaliyetten/konudan, 0-6 arasında bir puan elde edilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe, ailelerdeki nesiller arası işlevsel dayanışma da yüksek olmaktadır. Yine aynı şekilde; katılımcıların ebeveynlerinden/büyük ebeveynlerinden **yardım**

verdikleri her faaliyette/konuda, ‘evet’ diyenler 1 puan, ‘hayır’ diyenler 0 puan almıştır ve bu puanlar toplanmıştır. 6 faaliyetten/konudan, 0-6 arasında bir puan elde edilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe, ailelerdeki nesiller arası işlevsel dayanışma da yüksek olmaktadır.

Ailelerde Nesiller Arası Duygusal Dayanışma

Ailelerde, nesiller arası duygusal dayanışmayı incelemek için Mangen, Bengtson ve Landry (1988) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır.⁴¹ Ölçekte 5 soru yer almaktadır; bu sorulardan ilki, ‘hayatınızın bu aşamasında her şeyi göz önünde bulundurarak düşündüğünüzde, ebeveyniniz/büyük ebeveyniniz ile olan ilişkinizi ne kadar yakın hissediyorsunuz?’ dur. Bu soruya verilen yanıtlar; (1) çok yakın hissetmiyorum ve (5) çok yakın hissediyorum olmak üzere, 1 ile 5 aralığında kodlanmıştır. Diğer 4 soru ise; ‘ebeveyniniz/büyük ebeveyniniz ile olan iletişiminizi nasıl tanımlarsınız?’, ‘ebeveyniniz/büyük ebeveyniniz ile hayatınızın bu evresindeki ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız?’, ‘ebeveyninizi/büyük ebeveyninizi ne kadar iyi anladığınızı düşünüyorsunuz?’, ‘ebeveyninizin/büyük ebeveyninizin sizi ne kadar iyi anladığını düşünüyorsunuz?’ sorularından oluşmaktadır. Bu sorulara verilen yanıtlar ise; (1) hiç iyi değil ile (5) çok iyi, olmak üzere 1 ile 5 aralığında kodlanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, bu ölçekteki ilk ifade çıkarılmıştır. Çıkarılan ilk soru dışındaki 4 soruya ilişkin cevaplardan alınan puanlar toplanarak, 4 ile 20 arasında bir puan elde edilmiştir. Katılımcıların aldıkları puan yükseldikçe, ailelerde nesiller arası duygusal dayanışmanın da yüksek olduğu belirlenmektedir. Parrott & Bengtson (1999) tarafından yapılan çalışmada, 5 maddenin de faktör yükleri 0,80’in üzerinde çıkmıştır, ölçek tek boyutlu çıkmıştır ve Chronbach’s alpha güvenilirlik katsayısı of 0.80 bulunmuştur.⁴² 1. madde çıkarılmadan önce 0,81 olan Chronbach’s alpha güvenilirlik katsayısı, 1. madde çıkarıldıktan sonra ölçeğin Chronbach’s alpha güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur.

Ailelerde Nesiller Arası Uzlaşım Dayanışma

Ailelerde nesiller arası uzlaşım dayanişmaya ilişkin soru, Bengtson ve Roberts’in (1991) kullandığı şekliyle kullanılmıştır; eEbeveyniniz/büyük ebeveyniniz ile hayatla ilgili düşünce ve görüşleriniz genelde ne kadar benzerdir?’ Bu soruyu cevaplayan katılımcılar; (1) ‘tamamen farklı’ ve (6) ‘tamamen benzer’ ifadelerini 1 ile 6 arasında bir puanlamışlardır.¹³ Bu soruya verilen cevaplardan, 1-6 arasında bir puan elde edilmiştir. Alınan puan yükseldikçe, ailelerin uzlaşım dayanişmaları da yükselmektedir.

Ailelerde Nesiller Arası Normatif Dayanışma

Ailelerde nesiller arası normatif dayanışmada, Netzer (1994) tarafından daha önce yapılan

çalışmalardan^{9,43,44,45,46} yola çıkılarak geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçekte 9 ifade yer almaktadır, bu ifadeler şunlardır; ‘yaşlı bir kişinin karşılayamayacağı sağlık harcamasını, oğlu ya da kızı ödemek zorundadır’ gibi ifadeler verilen cevaplar ise; (1) kesinlikle katılıyorum ile (4) kesinlikle katılmıyorum olmak üzere, 1 ile 4 aralığında kodlanmıştır. Katılımcılara istedikleri soruları cevaplamama özgürlüğü verilmiştir; bu nedenle, Netzer’in (1994) belirlediği puanlama sistemindeki gibi, cevaplanan soruların puanları toplanmış ve cevaplanan soru sayısına bölünmüş ve seçenek sayısı (4) ile çarpılmıştır.⁹ Bu 9 ifadeye verilen cevaplardan, 4 ile 16 arasında bir puan aralığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların aldıkları puanlar yükseldikçe, nesiller arası normatif dayanışma da yükselmektedir. Netzer (1994), tarafından yapılan çalışmada ise, 9 maddenin de faktör yükleri 0,48’in üzerinde çıkmıştır, ölçek üç boyutludur ve Chronbach’s alpha güvenilirlik katsayısı of 0.68 bulunmuştur.⁹ Analizler sonucunda, nesiller arası duygusal dayanışma ölçeği ve normatif dayanışma ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Sosyo Demografik Özellikler

Bu formda katılımcıların cinsiyeti, katılımcının eğitim, algıladığı gelir ve medeni durumu ve aile tipine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma soru formuna ilişkin, Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul İzni 12 Ocak 2016 tarihinde alınmıştır. Araştırma verileri, Mayıs-Haziran 2016 tarihleri arasında Ankara ilinin Çankaya, Keçiören ve Altındağ ilçelerinde yaşayan 15-29 yaş arasındaki gönüllü katılımcılarla yüz yüze anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmada, katılımcılara ve katılımcıların yapılan çalışmada hakkında cevap verdikleri ebeveyn/büyük ebeveynleri ilişkin demografik ve tanımlayıcı bilgiler, *frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma* gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir (Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı, cinsiyeti, eğitim, aylık gelir durumu, çalışma, medeni durum, kardeş sayıları ve kiminle birlikte yaşadığı, katılımcılara anketin hangi ebeveyn/büyük ebeveyn hakkında yapıldığı, ebeveyn/büyük ebeveyn yaş grupları, ebeveyn/büyük ebeveyn eğitim ve çalışma durumu). Ailelerde, nesiller arası dayanışma boyutları (normatif dayanışma, yapısal dayanışma, ilişkisel dayanışma, işlevsel dayanışma, uzlaşım dayanişma, duygusal dayanışma) arasındaki ikili ilişkilerin yönü ve gücü ise, *Çift Yönlü Pearson Korelasyon Analizi* ile belirlenmiştir.

BULGULAR

Ankara’da 15-29 yaş arası 990 genç ile yapılan bu araştırma ile, ailelerde nesiller arası dayanışma boyutlarını (normatif, duygusal, ilişkisel, işlevsel, uzlaşımsal ve yapısal dayanışma) ve bu boyutlar arasındaki ilişkinin incelenerek aile yaşantısını güçlendirme, nesiller arası beklentilerin anlaşılması ve nesiller arasındaki sorunlara çözüm yolları bulunması amaçlanmıştır.

Katılımcılar İle İlgili Genel Bulgular

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların yaş grupları incelendiğinde, 15-19 yaş arasındakilerin %30,4, 20-24 yaş arasındakilerin %34,9, 25-29 yaş

arasındakilerin ise %34,6 oranında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %60,4’ü kadın, %39,6’sı ise erkektir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, yarısından fazlasının (%64,6) üniversiteye devam ettiği ya da üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların algıladıkları gelir düzeyine bakıldığında, büyük çoğunluğunun algıladıkları gelir düzeyinin orta olduğu (%75,1) saptanmıştır. Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların %81,3’ü bekar iken, %18,7’si ise evlidir. Katılımcıların aile tipi incelendiğinde ise; büyük çoğunluğunu çocuklu ailelerin (%70) oluştururken; bunu %11,6 ile geniş aile tipine sahip olanlar izlemektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcılar ile ilgili genel bulgular

		Kişi Sayısı (N)	Yüzde (%)
Katılımcı Yaş Grupları	15-19	301	30,4
	20-24	346	34,9
	25-29	343	34,6
Katılımcının Cinsiyeti	Erkek	392	39,6
	Kadın	598	60,4
Katılımcının Eğitim Durumu	Ortaokul veya daha az	7	0,7
	Lise devam ediyor	160	16,2
	Lise	53	5,4
	Üniversite devam ediyor	443	44,7
	Üniversite	197	19,9
	Lisansüstü devam ediyor	53	5,4
Lisansüstü	77	7,8	
Katılımcının Algıladığı Gelir Durumu	Düşük	147	14,8
	Orta	743	75,1
	Yüksek	100	10,1
Katılımcının Medeni Durum	Bekar	805	81,3
	Evli	185	18,7
Katılımcının Aile tipi	Tek kişilik aile	37	3,7
	Çocuklu aile	73	7,4
	Çocuklu aile	693	70,0
	Geniş Aile (3 kuşak)	115	11,6
	Tek ebeveynli çocuklu aile	72	7,3
Toplam		990	100

Ailelerde Nesiller Arası Dayanışma

Bu araştırmada, ailelerde nesiller arası normatif, duygusal, işlevsel, yapısal, ilişkisel ve uzlaşımsal puan ortalamaları hesaplanarak dayanışma düzeyleri belirlenmiş ve dayanışma boyutları arasındaki ilişkiler korelasyon katsayıları ile incelenmiştir.

Katılımcıların duygusal (15,57±3,35) ve normatif dayanışma (11,94±1,91) puan ortalaması yüksek düzeylere yakındır. Araştırmaya katılanların uzlaşımsal (3,66±1,25), ilişkisel (14,40±5,29) ve işlevsel dayanışma [ebeveyn/büyük ebeveyninden yardım alma (3,42±1,66) ve ebeveyn/büyük ebeveynine yardım verme (3,37±1,58)] puan ortalamalarının ise orta düzeyin biraz üstünde olduğu belirlenmiştir. Ailelerde nesiller arası yapısal dayanışmaya bakıldığında ise; ailede yaşayan kişi sayısının ortalaması 3,21(±1,68) iken; ebeveyn/büyük ebeveynle olan coğrafi uzaklık

ortalaması 3,12 (±1,81) dir. Ebeveynin/büyük ebeveynin genel sağlık durumu ortalaması ise 2,65(±0,65) ve katılımcının genel sağlık durumu ortalaması 2,99(±0,59) dur (Tablo 2).

Dayanışma boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise; nesiller arası normatif dayanışmanın, duygusal (r=0,129), işlevsel (ebeveyn/büyük ebeveynine yardım verme) (r=0,125), yapısal (ailenin genişliği) (r=0,151), ilişkisel (r=0,090) ve uzlaşımsal dayanışma (r=0,222) ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Araştırmada alanyazına da uygun bir biçimde ilişkiler ve yön bakımından beklenen sonuçlar bulunmuştur (Tablo 3).^{13,40,9,47,48}

Nesiller arası normatif dayanışma ile yapısal dayanışma (ebeveyn/büyük ebeveyn ile olan coğrafi uzaklıkla) (r=-0,087) ise negatif yönde ilişkili bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 2. Katılımcıların ailelerde nesiller arası dayanışma boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Ailelerde Nesiller Arası Dayanışma Boyutları		Ortalama	Standart Sapma
Normatif Dayanışma	Aralık: (4-16)	11,94	1,91
Duygusal Dayanışma	Aralık: (4-20)	15,57	3,35
İşlevsel Dayanışma			
Ebeveyne/ Büyük Ebeveyne Verilen Yardım	Aralık: (0-6)	3,37	1,58
Ebeveynden/ Büyük Ebeveynden Alınan Yardım	Aralık: (0-6)	3,42	1,66
Yapısal Dayanışma			
Aile Genişliği	Aralık: (1-13)	3,21	1,68
Coğrafi Uzaklık	Aralık: (0-4)	3,12	1,81
Ebeveyn Sağlık Durumu	Aralık: (0-3)	2,65	0,65
Katılımcının Genel Sağlık Durumu	Aralık: (0-3)	2,99	0,59
İlişkisel Dayanışma	Aralık: (0-24)	14,40	5,29
Uzlaşımsal Dayanışma	Aralık: (1-6)	3,66	1,25

Tablo 3. Ailelerde nesiller arası dayanışma boyutları arasındaki korelasyona ilişkin bulgular

	Normatif Dayanışma	Duygusal Dayanışma	İşlevsel Dayanışma		Yapısal Dayanışma				İlişkisel Dayanışma	Uzlaşımsal Dayanışma	
			Yardım Verme	Yardım Alma	Aile Genişliği	Coğrafi Uzaklık	Ebeveyn/Büyük Ebeveyn Sağlık Durumu	Katılımcı Sağlık Durumu			
Normatif Dayanışma	1										
Duygusal Dayanışma	,129**	1									
İşlevsel Dayanışma			1								
Yardım Verme	,125**	,130**		1							
Yardım Alma	,054	,125**	,612**		1						
Yapısal Dayanışma					1						
Aile Genişliği	,151**	-,051	-,046	-,076*		1					
Coğrafi Uzaklık	-,087**	,050	-,024	-,022	-,248**		1				
Ebeveyn/Büyük Ebeveyn Sağlık Durumu	-,036	,149**	-,011	,038	-,079*	-,036		1			
Katılımcı Sağlık Durumu	,037	,117**	-,016	-,038	-,043	-,028	,360**		1		
İlişkisel Dayanışma	,090**	,114**	,226**	,236**	,010	-,366**	,015	,005		1	
Uzlaşımsal Dayanışma	,222**	,505**	,077*	,142**	-,033	-,001	,138**	,093**	,130**		1

** Korelasyon 0.01 anlamlılık düzeyinden anlamlı. * Korelasyon 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı.

Duygusal dayanışma ile işlevsel [ebeveyn/büyük ebeveyne yardım verme, (r=0,130) ve ebeveyn/büyük ebeveynden yardım alma, (r=0,125)] yapısal [(ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu (r=0,149) ve katılımcının sağlık durumu (r=0,117)], ilişkisel (r=0,114) ve uzlaşımsal dayanışma (r=0,505) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (p<0.01) (Tablo 3).

Nesiller arası işlevsel dayanışmanın ebeveyn/büyük ebeveyne yardım verme boyutu ile, ebeveyn/büyük ebeveynden yardım alma boyutu (r=0,612), ilişkisel (r=0,226) ve uzlaşımsal dayanışma (r=0,077) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Nesiller arası işlevsel (ebeveyn/büyük ebeveyne yardım alma) ile yapısal dayanışma

(katılımcının aile genişliği) (r=-0,76) arasında negatif yönlü bir ilişki varken; ilişkisel (r=0,236, p<0.01) ve uzlaşımsal dayanışma (r=0,142) arasında pozitif yönde bir ilişki mevcuttur (Tablo 3).

Nesiller arası yapısal dayanışmada katılımcının aile genişliği ile yapısal dayanışmada ebeveyn/büyük ebeveyn ile olan coğrafi uzaklık (r=-0,248, p<0.01) ve yapısal dayanışmada ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır (r=-0,079, p<0.05). Nesiller arası yapısal dayanışmada, coğrafi uzaklık ilişkisel dayanışma (r=-0,366) ile negatif yönde ilişkilidir. Yapısal dayanışmada, ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu ile katılımcının sağlık

durumu ($r=0,360$) ve uzlaşımsal dayanışma ($r=0,138$) arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Yapısal dayanışma (katılımcı sağlık durumu) ile uzlaşımsal dayanışma ($r=0,093$) ve nesiller arası ilişkisel dayanışma ile uzlaşımsal dayanışma ($r=0,130$) arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ($p<0.01$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Bu araştırmada, ailelerde nesiller arası normatif, duygusal, işlevsel, yapısal, ilişkisel ve uzlaşımsal puan ortalamaları hesaplanarak dayanışma düzeyleri belirlenmiş ve dayanışma boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bu çalışmada, ailelerde nesiller arası dayanışma boyutları arasında en yüksek dayanışma puan ortalamalarına sahip boyut duygusal ve normatif dayanışma olmuştur. Duygusal dayanışmanın yüksek olması, aile üyelerine olan bağlılık, yakınlık, güven ve saygının halen güçlü bir şekilde sürdürüldüğü sonucu çıkarılabilir. Netzer (1994) tarafından ABD’de yapılan çalışmada da duygusal dayanışma yüksek düzeylerde bulunmuştur.⁹

Çalışmamızda, katılımcıların yüksek dayanışma puanlarına sahip olduğu bir diğer dayanışma boyutu ise normatif dayanışmadır. Normatif dayanışmanın yüksek düzeylerde olması, katılımcıların aile içinde üstlenilen role bağlılık, yükümlülüklerini yerine getirme ve nesiller arası rollere evlat olarak verilen önemi göstermektedir. ABD’de yapılan bazı çalışmalarda^{9,42} ise normatif dayanışmanın orta düzeylerde olduğu görülmüştür. Aile bireylerinin etkileşim sıklığı ve ortak aktivitelerinin incelendiği ilişkisel dayanışma, orta düzeyin biraz üstünde bulunmuştur. Kadının iş hayatına katılması, iş hayatının getirdiği zorluklar, iletişim sıklıkları ve türlerindeki değişimler gençlerin yetişkinlerden ayrı ortamlarda daha fazla zaman geçirmesine sebep olmuş ve bununla birlikte de nesillerin birbiriyle iletişiminin süre ve miktarında azalmalar meydana gelmiştir. Nitekim bu çalışmaya benzer şekilde Netzer (1994), Bengtson (1991), Lee (1994) tarafından ABD’de yapılan çalışmalarda da ilişkisel dayanışmanın orta düzeylerde olduğu belirlenmiştir.^{9,13,40}

Araştırmada, bir başka nesiller arası dayanışma boyutu olan uzlaşımsal dayanışma da, orta düzeylerin biraz üstünde olup, bu durum aile üyelerinin değerler, tutumlar ve inançlar konusunda orta derecede benzer yönelimlere sahip olduğunu göstermektedir.

Finansal, fiziksel ve duygusal olarak, nesillerin karşılıklı destek olmasını ve kaynaklarının paylaşımının incelendiği işlevsel dayanışma, gençlerin hem ebeveyn/büyük ebeveynlere yardım verme hem de ebeveyn/büyük ebeveynlerden yardım alma açısından orta düzeylerin biraz üstündedir. Ülkemizde, Kalaycıoğlu (2012) ve Baran ve ark. (2012) yapılan diğer çalışmalarda da

benzer şekilde nesiller arasında kaynak paylaşımı orta düzeylerde bulunurken, Netzer (1994) tarafından ABD’de yapılan çalışmada ise, işlevsel dayanışma hem yardım verme hem yardım alma açısından çok düşük oranlardadır.^{9,11,12} Bu durum, ülkemizde nesiller arasındaki dayanışmanın değişen hayat şartlarına rağmen halen devam ettiğini göstermektedir.

Dayanışma boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise, nesiller arası normatif dayanışmanın, duygusal, işlevsel (ebeveyn/büyük ebeveynlere yardım verme), yapısal (ailenin genişliği), ilişkisel ve uzlaşımsal dayanışma ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmada, alanyazına da uygun bir biçimde ilişkiler ve yön bakımından beklenen sonuçlar bulunmuştur.^{13,40,9,47,48}

Nesiller arası normatif dayanışma ile yapısal dayanışma (ebeveyn/büyük ebeveyn ile olan coğrafi uzaklıkla) ise negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Dolayısıyla ailelerin yaşadıkları yerlerin arasındaki mesafeler arttıkça, normatif dayanışmanın da azalacağı söylenebilir. Nitekim Netzer (1994) çalışmasında coğrafi uzaklığın artmasıyla ebeveynler/büyük ebeveynler arasında iletişimin ve yakınlığın da azaldığı, birbirlerinin hayatlarında daha az söz sahibi olmaya başladıklarını ve bu nedenle toplumsal normlar üzerine tutum ve davranışlarının farklılaştığını ifade etmiştir.⁹

Duygusal dayanışma ile işlevsel [ebeveyn/büyük ebeveynlere yardım verme ve ebeveyn/büyük ebeveynlerden yardım alma] yapısal [(ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu ve katılımcının sağlık durumu), ilişkisel ve uzlaşımsal dayanışma ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Rossi ve Rossi (1990) ve Bengtson ve Roberts (1991) tarafından yapılan çalışmalarda da, duygusal dayanışmanın ilişkisel ve işlevsel dayanışma ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir.^{49,13} Nitekim aile bireylerine duyulan sevgi, saygı gibi olumlu duyguları ifade eden duygusal dayanışma ile karşılıklı yardımda bulunmayı ifade eden işlevsel ve değer birliğini ifade eden uzlaşımsal dayanışmanın pozitif bir ilişki içinde olması beklenen bir sonuçtur.

Nesiller arası işlevsel dayanışmanın, ebeveyn/büyük ebeveynlere yardım verme boyutu ile ebeveyn/büyük ebeveynlerden yardım alma boyutu, ilişkisel ve uzlaşımsal dayanışma ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Nesiller arası işlevsel (ebeveyn/büyük ebeveynlere yardım alma) ile yapısal dayanışma (katılımcının aile genişliği) arasında negatif yönlü bir ilişki varken, ilişkisel ve uzlaşımsal dayanışma arasında pozitif yönde bir ilişki mevcuttur. Ailelerde, nesiller arası dayanışmanın en kilit unsurlarından birisi işlevsel dayanışmadır yani aile içindeki farklı nesillerin

birbirleri arasındaki maddi ve manevi destek alışverişidir¹³. Aile üyeleri arasında dayanışma, iletişim, duygusal destek ve arkadaşça ilişkilerin yanı sıra, para, eşya ve hizmet gibi destekleri de kapsamaktadır.^{9,15,41} Bu doğrultuda aile üyelerinin ihtiyaç ve sıkıntı zamanlarında ilk başvurulacak kişilere dönüşmesi şeklinde genel bir tercih ve eğilim de vardır.⁵⁰ Nitekim çalışmada görülmektedir ki, işlevsel dayanışma ebeveyne/büyük ebeveyne yardım verme ile ebeveynden/büyük ebeveynden yardım alma pozitif bir ilişki içindedir. Benzer şekilde işlevsel dayanışmanın yardım verme boyutu ile görüşme sıklıkları ve görüşme biçimlerini ifade eden ilişkisel ve değerler, tutumlar, inançlar konusunda duyulan uzlaşmayı belirleyen uzlaşimsal dayanışma arasında pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur. Yapısal dayanışmanın aile genişliği boyutuyla ise işlevsel dayanışmanın yardım verme boyutu arasında negatif yönlü bir ilişki olması kaynakların paylaşılacağı kişi sayısının artmasıyla birlikte kaynak paylaşımının doğal olarak azaldığı görüşüyle açıklanabilir.

Nesiller arası yapısal dayanışmada, katılımının aile genişliği ile yapısal dayanışmada ebeveyn/büyük ebeveyn ile olan coğrafi uzaklık ve yapısal dayanışmada ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Nesiller arası yapısal dayanışmada, coğrafi uzaklık ilişkisel dayanışma ile negatif yönde ilişkilidir. Yapısal dayanışmada ebeveyn/büyük ebeveyn sağlık durumu ile katılımının sağlık durumu ve uzlaşimsal dayanışma arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yapısal dayanışma (katılımcı sağlık durumu) ile uzlaşimsal dayanışma ve nesiller arası ilişkisel dayanışma ile uzlaşimsal dayanışma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Nitekim birçok çalışmada, yapısal dayanışmanın ailelerde nesiller arası dayanışmada en önemli öncül etken olduğunu belirtmişlerdir ve yapısal dayanışma ile ilişkisel dayanışma, duygusal dayanışma ve işlevsel dayanışmanın yakın bir etkileşim içinde olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 2).^{40,13,9,41} Yapısal dayanışmada coğrafi uzaklık boyutu ile iletişim sıklığı ve türlerini inceleyen ilişkisel dayanışma arasında negatif yönlü bir ilişki olması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim nesiller arasında coğrafi uzaklık arttıkça ilişkisel dayanışmada azalacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, ailelerde duygusal ve normatif dayanışmanın yüksek düzeylerde, uzlaşimsal, ilişkisel, işlevsel dayanışmanın ise (yardım alma ve yardım verme) orta düzeylerde olduğu bulunmuştur. Nesiller arası dayanışmanın birçok boyutu arasında ise, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki mevcuttur. Araştırmada, gençlerin aileleri ile birliktelik ve bütünlüklerinin hala sürdürüldüğü, dolayısıyla dayanışma düzeylerinin orta seviyeler

ve üstünde olduğu görülmüştür. Aile bireyelerine duyulan sevgi, saygı gibi olumlu duyguları ifade eden duygusal dayanışma ile karşılıklı yardımda bulunmayı ifade eden işlevsel dayanışma ve değer birliğini ifade eden uzlaşimsal dayanışma pozitif bir ilişki içinde bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, ailelerde nesiller arası dayanışmanın artırılması yönünde politika oluşturanlara, eğitimcilere, araştırmacılara, belediyelere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Nesiller arası dayanışmanın kuvvetlendirilmesi ve sürdürülmesi doğrultusunda bütün bu paydaşların ortak çalışmalarıyla bölgesel ve toplumsal bazda programlar ve projeler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Nesilleri bir araya getirecek, nesiller arasındaki paylaşımları arttıracak ve nesiller arasında yaşanan ve yaşanabilecek sorun ve çatışmaların çözümüne ilişkin gerçekleştirilebilecek proje ve çalışmalar, çeşitli sivil ve devlet kurumları tarafından süregelen bir biçimde desteklenmelidir. Böylelikle, bireylere nesiller arası dayanışma konusunda farkındalık sağlanacak, nesiller arası dayanışma bütün boyutları ile geliştirilebilecektir. Nesiller arası dayanışmanın geliştirilmesi, bütün nesillerin dolayısıyla da ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesini ve aile birliğinin kuvvetlendirilmesini sağlayacaktır, bu yaklaşım ve politikalar toplumun refahına katkı sağlanması yönünde çok büyük önem arz etmektedir. Çalışma, Ankara'da yaşayan gençlerle sınırlı kaldığından, ailelerdeki bütün nesiller üzerinde ve farklı bölgelerde tekrarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Hanson, SL, Saur WJ, Seelbach WC. Racial and cohort variations in filial responsibility norms. *The Gerontologist* 1983;23 (6): 626–31.
2. Attar-Schwartz, S, Tan JP, Buchanan A. Adolescents' perspectives on relationships with grandparents: The contribution of adolescent, grandparent, and parent–grandparent relationship variables. *Children and Youth Services Review* 2009; 31: 1057–1066.
3. Franklin DL. Ensuring inequality: The structural transformation of the African American family. New York: Oxford University Press, 1997. p. 134.
4. Hazer O. Ergenlerin büyük ebeveynlerinden beklentilerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-dergisi, <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/oyahazer2makale.pdf>, 5 Nisan 2011. 1-22.
5. Glazer NY. The home as workshop: Women as amateur nurses and medical care providers. *Gender and Society* 1990; 4 (4): 479-499.

6. Abel EK. Who Cares for the Elderly: Public Policy and the Experiences of Adult Daughters. Philadelphia: Temple University Press. 1991. p.142.
7. Stoller EP. Parental caregiving by adult children. *Journal of Marriage and the Family* 1983; 45: 851-858.
8. Sussman MB. Reflections on intergenerational and kin connections. *Marriage and Family Review* 1991; 16: 3-9.
9. Netzer JK. Intergenerational solidarity and plans for care in later life families. Yayınlanmamış Doktora tezi, University of Florida, Amerika Birleşik Devletleri, 1994, p. 67-90.
10. Bengtson V. Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds. *Journal of Marriage and Family* 2001; 63(1):1-17.
11. Baran AG., Çoban S. Kuramsal Açından Kuşaklararası Dayanışma: Yaşlı-Genç İlişkileri, Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyum Bildirileri, Grafer Tasarım Baskı Ambalaj, Ankara. 2012. p. 189.
12. Kalaycıoğlu S. Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma, Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyum Bildirileri, Grafer Tasarım Baskı Ambalaj, Ankara. 2012. p. 51.
13. Bengtson VL, Roberts REL. Intergenerational solidarity in aging families: An example of formal theory construction. *Journal of Marriage and the Family* 1991; 53:856-870.
14. Silverstein M, VL. Bengtson. Intergenerational solidarity and the structure of adult child-parent relationship in american families. *The American Journal of Sociology* 1997; 103(2): 429-460.
15. Bengston V, Giarrusso R, Mabry JB, Silverstein M. Solidarity, conflict, and ambivalence: complementary or competing perspectives on intergenerational relationships? *Journal of Marriage and the Family* 2002; 64: 568-576.
16. Lowenstein A, Katz R. Living arrangements, family solidarity, and life satisfaction of two generations of immigrants in Israel. *Ageing and Society* 2005; 25: 749- 767.
17. Kalmijn, M. Gender differences in the effects of divorce, widowhood and remarriage on intergenerational support: Does marriage protect fathers? *Social Forces* 2007; 85: 1079-1104.
18. Ruiz S, Silverstein M. Relationships with grandparents and the emotional well-being of late adolescent and young adult grandchildren. *Journal of Social Issues* 2007; 63 (4): 793–808.
19. Werner EE, Smith RS. Vulnerable but invincible: A study of resilient children. New York: McGraw-Hill, 1982. p. 455.
20. Lee GR. Aging and intergenerational relations. *Journal of Family Issues* 1987; 8 (4): 448-450.
21. Mancini JA, Blieszner R. Aging parents and adult children: Research themes in intergenerational relations. *Journal of Marriage and the Family* 1989; 51: 275-290.
22. McChesney KY, Mangen DJ. Measuring family structure. In D.J. Mangen, V.L. Bengtson, & P.H. Landry, Jr. (Eds.), *Measurement of Intergenerational Relations*, Newbury Park, CA: Sage Publications. 1988. pp. 56-73.
23. Shanas E. The family as a social support system in old age. *The Gerontologist* 1979; 19 (2): 169-174.
24. Soldo BJ, Agree EM. America's elderly. *Population Bulletin*. 1988; 41(3): 5-51.
25. Lang AM, Brody EM. Characteristics of middle-aged daughters and help to their elderly mothers. *Journal of Marriage and the Family* 1983; 45: 193-202.
26. Hazer O. Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2012; 29: 1-19.
27. Chappell NL, living arrangements and sources of caregiving. *Journal of Gerontology* 1991; 46:1-8.
28. Smith PK. *The psychology of grandparenthood: An international perspective* London: Routledge, 1991. p 233.
29. V. Aile Şurası 'Aile Destek Hizmetleri' Bildirileri, 5 - 7 Kasım 2008 / A. Çiftçi, Ankara: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008, 226-227.
30. Harper S, Levin S. Family care, independent living and ethnicity. *Social Policy and Society* 2005; 4:157–169.
31. Postigo JML, Honrubia RL. The co-residence of elderly people with their children and grandchildren. *Educational Gerontology* 2010; 36: 330–349.
32. Dünya Sağlık Örgütü (WHO). Turkey: Health Profile. ><http://www.who.int/gho/countries/tur.pdf><. Erişim tarihi: 15 Kasım 2015.
33. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İstatistiklerle Yaşlılık. <www.tuik.gov.tr>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2015.
34. Güneş T, Arıkan R. Tarım Ekonomisi İstatistiği. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1988: p. 303-306.
35. Yamane T, Alptekin E, Apaydın C, Bakır MA, Gürbüzsel E. *Temel Örneklem Yöntemleri*. Literatür Yay. İstanbul. 2001. P. 323.
36. Gauvreau PM. *Sampling Theory*. Duxbury Press, 1993. p. 469-72.
37. Kırıl G, Billor N. Bacon Temel Bileşenler Analizi ile Sapan Değerlerin Belirlenmesi. 5.

- Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu, Adana. 2001. p. 2060-2061.
38. Bengtson VL, Mangan DJ. Family intergenerational solidarity revisited: Suggestions for future management. In D.J. Mangan, V.L. Bengtson, & P.H. Landry, Jr. (Eds.), *Measurement of Intergenerational Relations*, Newbury Park, CA: Sage Publications. 1988. p. 222-238.
 39. Mangan DJ, Miller RB. Measuring intergenerational contact in the family. In D.J. Mangan, V.L. Bengtson, & P.H. Landry, Jr. (Eds.), *Measurement of Intergenerational Relations*, Newbury Park, CA: Sage Publications. 1988. p. 98-125.
 40. Lee GR, Coward RT, Netzer JK. Residential differences in filial responsibility expectations among older persons. *Rural Sociology* 1994; 59: 100-109.
 41. Mangan DJ, Bengtson VL, Landry PH. *Measurement of Intergenerational Relations*. Newbury Park, CA: Sage Publications. 1988. p. 234
 42. Parrott TM, Bengtson VL. The effects of earlier intergenerational affection, normative expectations, and family conflict on contemporary exchanges of help and support. *Research On Aging* 1999; 21:73-105.
 43. Brody EM, Johnsen PT, Fulcomer MC. What should adult children do for elderly parents? Opinions and preferences of three generations of women. *Journal of Gerontology* 1984; 39: 736-746.
 44. Heller PL. Familism scale: Revalidation and revision. *Journal of Marriage and the Family* 1976; 38: 423-429.
 45. Seelbach WC, Sauer WJ. Filial responsibility expectations and morale among aged parents. *The Gerontologist* 1977; 17: 492-499.
 46. Brackbill Y, Kitch D. Intergenerational relationships: A social exchange perspective on joint living arrangements among the elderly and their relatives. *Journal of Aging Studies* 1991; 5 (1): 77-97.
 47. Lillard LA, Willis R. Motives for intergenerational transfers: evidence from Malaysia. *Demography* 1997; 34(1): 113-134.
 48. Ross N., Hill M, Sweeting H, Cunningham-Burley. *Grandparents and teen grandchildren: exploring intergenerational relationships*. Edinburgh: ESRC, Centre for Research on Families and Relationships, 2005. p. 324-233
 49. Rossi, AS, Rossi PH. *Of human bonding: Parent-child relations across the life course*. New York: Aldine. 1990. p. 32
 50. Treas J, Bengtson VL. The family in later years. In M.B. Sussman & S.K. Steinmetz (Eds.), *Handbook of Marriage and the Family*, New York: Plenum Press. 1987. p. 625-648.